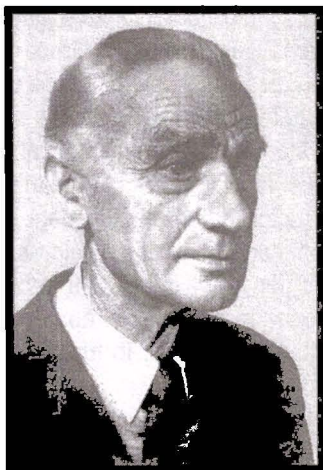

IN MEMORIAM

VICTOR IOAN OPREȘU
(1911 – 2002)

La 23 martie 2002 a încetat din viață, la venerabila vârstă de 90 de ani, profesorul – preot Victor Ioan Opreșu. S-a născut, la 14 iunie 1911, în comuna Baru Mare. Era cel de-al treilea copil al învățătorului Ioan Opreșu și al Corneliei născută Gotheas. Tatăl său era originar din Țara Oltului, din comuna Voila și studiasse la Blaj, devenind învățător. La începutul anului școlar 1891-1892, ocupă postul de învățător la Școala de reuniune grănicerească din Baru Mare. Aici o va cunoaște pe Cornelia, fiica preotului Nestor Gotheas, și în primii ani ai secolului XX se vor căsători punând bazele unei familii solide prin cei șase copii ai lor.

Victor-Ioan urmează școala primară în satul natal sub îndrumarea directă a tatălui său. În toamna anului 1920 se înscrie la Liceul "Aurel Vlaicu" din Orăștie, după numai un an se transferă la Liceul Coriolan Brediceanu din Lugoj. În 26 august 1922 familia primește o grea lovitură prin încetarea din viață a învățătorului Ioan Opreșu. Mama rămasă văduvă cu șase copii minori, duce o viață plină de sacrificii pentru a reuși să-și crească copii și mai ales să-i susțină prin școli. Fiica cea mai mare, Veturia, își întrerupe studiile la Blaj și este încadrată învățătoare suplinitoare pe postul rămas vacant prin moartea tatălui său, contribuind la susținerea familiei.

Tânărul Victor-Ioan este silit, din cauza greutăților materiale să se transfere la liceul din Petroșani, pentru a frecventa apoi ultimile două clase de liceu la Lugoj. La absolvirea liceului tânărul Victor-Ioan Opreșu și-a susținut examenul de bacalaureat, în orașul Tumu Severin, clasându-se al 16-lea din cei 59 de candidați. În toamna anului 1929 se înscrie la Academia teologică din Blaj. După absolvire, până la hirotonirea ca preot, ocupă diferite funcții, printre care impegat fiscal la Giulvăz (jud. Timiș-Torontal) și Pui, apoi pedagog la internatul Liceului de Stat din Petroșani. În aceeași perioadă se specializează în pedagogie la Universitatea Regele Ferdinand din Cluj, unde își susține capacitatea ca profesor de religie greco-catolică.

La 1 septembrie 1937 se stabilește în orașul Deva, unde predă orele de religie pentru elevii greco-catolici de la școlile din oraș. Prin ordinul ministrului este numit profesor de religie la Satu Mare, dar după numai o lună de zile revine la Deva. La 24 octombrie 1937 se căsătorește cu Valeria Pop Bociat, fiica învățătorului din Mintia, Augustin Pop Bociat. După căsătorie, la 29 octombrie este hirotonit subdiacon și apoi diacon, iar în 31 octombrie "prin invocarea darului Spiritului Sfânt și punerea mâinilor P. S. Dr. Ioan Bălan, episcopul Lugojului, a fost hirotonit preot la titula Diecezei Lugojului, dându-i-se jurisdicție pentru ascultarea mărturisirilor sacramentale"¹.

¹ Ioachim Lazăr, Din viața și activitatea profesorului-preot Victor-Ioan Opreșu, în Sargetia, XXI-XXIV, 1988-1991, p. 879-894.

Imediat după hirotonire a fost numit preot al parohiei Ploscabaia, unde a funcționat între 1 ianuarie 1938 până la 31 august 1943, când se decide pentru cariera didactică. La 19 decembrie 1942, Consistoriul din Lugoj îl numește "delegat al Diecesei Lugojului în Comisiunea Cathehetică Mitropolitană"².

În anul 1946 profesorul de religie Victor-loan Opreșu obține definitivarea în învățământ. Dar după numai doi ani, în 1948, în urma desființării Bisericii Române Greco-Catolice, trece prin mari dificultăți, fiind pus în situația de a rămâne fără serviciu, având 6 copii minori de crescut și susținut la școli. El se afla în fața alternativei de a-și schimba specialitatea sau de a împărtași soarta majorității preoților greco-catolici care au fost închiși în închisorile comuniste. Optează pentru schimbarea specialității sale pedagogice și se înscrie la Universitatea din Cluj, secția fără frecvență, luându-și examenul de stat în specialitatea matematică. În acest mod profesorul Victor-loan Opreșu rămâne aproape de preocupările sale, dar ce este mai important se poate ocupa de educația și instruirea celor șase copii. Funcționează ca profesor de matematică în cadrul Liceului "Decebal" din Deva până la 9 septembrie 1961, când demisionează din învățământ, în urma permanentelor șicane și mai ales a epurării cadrelor cu un trecut nesănătos. Se angajează la Întreprinderea de Industrie Locală Deva, în funcția de planificator principal, de unde se și pensionează la 31 iulie 1972.

Despre viața și activitatea profesorului-preot Victor-loan Opreșu am publicat, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, un studiu însoțit de o bibliografie selectivă. Pas cu pas mi-a încredințat documente, acte și mărturii despre activitatea sa. Preocupările sale științifice au început încă din perioada studiilor liceale la Lugoj. "Am început să culeg folclor, încă din anul 1926, când eram elev la Liceul Coriolan Brediceanu din Lugoj, când profesorul de limba română, Aurel E. Peteanu, a cerut elevilor săi, cu ocazia plecării în vacanța de Crăciun"³, să culegem date despre obiceiuri din satul natal. Își face debutul publicistic în anul 1932, când publică în "Gazeta Hunedoarei", articolul "Uimitoarele adaptări ale plantelor sahariene"⁴. Remarcat de către directorul Arhivei de Folclor din Cluj, Ion Mușlea i se încredințează sarcina dificilă de cercetarea a folclorului din satele Baru Mare, Baru Mic și Petros. La 7 iunie 1935 directorul Arhivei îi mulțumea pentru întocmirea primului Chestionar. Cu ocazia cercetărilor din satul Petros descoperă un caiet de cântece aparținând lui Ioan Boța, pe care-l va publica mult mai târziu⁵. Pentru seriozitatea muncii sale, apreciindu-i-se migăloasa și valoroasa cercetare folclorică întreprinsă în cele trei sate hațegane, Victor-loan Opreșu va fi răsplătit cu premiul III al Arhivei în valoare de 1000 lei⁶. Prin premiul obținut Victor-loan Opreșu se consacră ca un cercetător de bază al Arhivei de folclor din Cluj, și i se încredințează cercetarea zonei Gorjului de Nord, zonă aflată într-un permanent contact cu Țara Hațegului. Între 5 și 28 iulie 1937 realizează cercetarea etnografică și folclorică a Gorjului de Nord. Pasiunea sa pentru creația populară va rămâne o temă îndrăgită, la care profesorul va reveni mereu.

Concomitent cu cercetarea etnografică și folclorică profesorul Victor-loan Opreșu va publica în presa locală și națională diverse articole. Pentru o mai bună informare a cititorilor editează și o serie de broșuri⁷ cuprinzând aspecte din viața spirituală a poporului român sau traduceri din unele lucrări străine. A publicat peste o sută de articole în presa din județul Hunedoara și în reviste de cultură din țară între care amintim "Gazeta Hunedoarei", "Lanuri", "Plaiuri hunedorene," Foaia noastră", "Eu și Europa", "Sionul românesc", "Viața", "Unirea", "Știu", "Curierul", "Avântul", "Tribuna", "Calendarul Zarandului", "Voința Transilvaniei", "Horia", "Foaia poporului", "Cheia paradisului", "Viața creștină"⁸ etc. Articolele publicate până în anul 1947, poartă diferite semnături: Victor I. Opreșu, Victor I. Opreșu, Victor Opreșu, V.I. Opreșu, Victor Opreșu. Întâlnim însă o mulțime de articole nesemnate sau semnate cu pseudonime: Bar, Ion Bar, Deceneu Dainatu, Broței Gotea, V. O. Gotheas, Ion C. Gotea, Vog, Ziaristul în haine de sat, B. Ion Albină, V. Dridifeanu, Lizica Iuliana.

După instaurarea regimului comunist Victor-loan Opreșu este obligat să renunțe pentru o perioadă de 11 ani la activitatea publicistică. Dar nu numai înlăturarea sa din rândul colaboratorilor unor ziare sau

² Ibidem.

³ Victor-loan Opreșu, Însemnări despre viața mea (manuscris)

⁴ Gazeta Hunedoarei, An. XI, nr. 36-37, septembrie 1932, p. 1.

⁵ Victor-loan Opreșu, Cântecul de versuri a lui Ioan Boța din Petros (jud. Hunedoara), în Sargetia, VII/1970, p. 229-230.

⁶ Iordan Datcu, Dicționarul folcloriștilor, vol. II, București, 1983, p. 183.

⁷ Victor-loan Opreșu, O comoră a neamului: copii, Deva, Credință și avânt, 1939, 24 p; Idem, O viață de luptă și mucenicie a episcopului român unit Ioan Inochentie Micu (1730-1751), Deva, Credință și avânt, 1940, 51 p; Idem, Credința mea de creștin, traducere de Ion C. Gotea, Editura Gazeta Hunedoarei, Deva, 1941, 30 p; Idem, Catalogul sfinților din Calendarul răsăritean, Deva, 1944-1945, 27 p.

⁸ Ioachim Lazăr, Din viața și activitatea profesorului-preot Victor-loan Opreșu, p. 887-893.

reviste, ci și sfera cercetărilor s-a restrâns foarte mult pentru fostul profesor de religie. Noii ideologii nu-i erau dragi teme legate de biserică, morala creștină, obiceiurile de Crăciun sau Paște. Dar și de astă dată Victor-Ioan Oprea dă dovadă de o tărie de caracter extraordinară, luând totul de la început așa cum a fost nevoit să o mai facă de câteva ori în viață. Își îndreaptă preocuparea spre acele teme care nu deranjau noua ideologie și putea scăpa de cenzură. Abia începând din 1958 își poate relua activitatea publicistică printr-un articol despre Ion Pop Reteganul⁹. Dacă în țară articolele sale erau mai greu acceptate, apelează și la publicații din străinătate. Publică în revistele "Noi Tracii" (Milano), "Foaia noastră" (Gyula – Ungaria) "Libertatea și Miorița" (New York).

Victor-Ioan Oprea a fost un colaborator statomnic al Muzeului din Deva publicând o serie de articole în Sargetia¹⁰. Din păcate, nici până astăzi îndelungata și valoroasa sa activitate n-a fost pusă în valoare pe deplin. Colaborarea noastră cu profesorul, preotul și în primul rând omul, Victor-Ioan Oprea a dus la primii pași pe acest drum al restituirii vieții și activității sale¹¹. În viitor nădăjduim, dacă vom beneficia de sprijinul și condițiile necesare, să publicăm o monografie asupra vieții și activității preotului și profesorului Victor-Ioan Oprea.

În anul 2001, cu ocazia împlinirii vârstei de 90 de ani, Biblioteca Județeană "Ovid Densusianu" din Deva, în colaborare cu Muzeul Civilizației Dacice și Romane, a organizat sărbătorirea sa în cadrul unui simpozion "Personalități hunedorene aniversare". Cu acest prilej a fost întocmită o "Biobibliografie Victor I. Oprea la 90 de ani"¹² și a fost organizată o expoziție foto-documentară cu aspecte din viața și activitatea sa. În acel cadru sărbătoresc Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Hunedoara i-a acordat "Diploma de excelență", iar din partea episcopului greco-catolic al Lugojului, Alexandru Mesian, "Titlul canonic unic" și Medalia comemorativă "300 de ani de la Unirea Bisericii din Ardeal cu Biserica Romei", pentru constanta mărturisire a credinței în Dumnezeu.

În 29 martie 2002 au avut loc funeraliile preotului Victor-Ioan Oprea, săvârșite de un sobor de 9 preoți, în frunte cu episcopul greco-catolic al Lugojului, Alexandru Mesian și a vicarului general, Emil Puni. După ceremonial a fost condus pe ultimul drum către cimitirul greco-catolic din Deva de fratele său Cornel-Tiberiu, în vârstă de 94 de ani, de cei 6 copii, gineri și nurori, de nepoți, alte rude, foști elevi, colegi și prieteni.

Prin dispariția profesorului-preot Victor-Ioan Oprea, cultura hunedoreană a pierdut pe unul dintre cei mai zeloși și devotați slujitori ai săi. Numele său va rămâne pentru totdeauna înscris în cultura, spiritualitatea și învățământul hunedorean.

SIT TIBI TERRA LEVIS !

Ioachim Lazăr

⁹ Drumul socialismului, XI, nr. 1195, 22 octombrie 1958, p. 2.

¹⁰ Victor I. Oprea, Un act de bunăvoință a domnitorului C. Brâncoveanu față de bulgari, subliniată în mod deosebit într-o carte latinească, în Sargetia, XXI-XXIV, p. 729-731 ; Idem, Un sprijinitor din Fiume al Astrei, în Sargetia, XX, p. 491- 492 ; Idem, Cântecul de versuri a lui Ioan Boja din Petros (jud. Hunedoara), în Sargetia, VII/1970, p. 229-230; Ioachim Lazăr, Victor I. Oprea, Augustin Degan (1850-1930) un om de cultură și școală românească, în Sargetia, XXI-XXIV, 1988-1991, p. 839-843.

¹¹ Ioachim Lazăr, Victor Ioan Oprea, un folclorist hunedorean uitat pe nedrept, în Miorița, nr. 4-5/ 1998, p. 67-69; Idem, Din viața și activitatea profesorului-preot Victor Ioan Oprea, în Miorița – magazin, New York, nr. 24, aprilie 1999, p. 1 și 21.

¹² Maria Razba, Ioachim Lazăr, Victor I. Oprea la 90 de ani – Biobibliografie, Deva, 2001, 16 p.